

Landstingsstyrelsen

Betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55)

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig över betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55).

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att till Socialdepartementet överlämna yttrande över betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) enligt landstingsdirektörens förslag till yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Landstingsrådsberedningens motivering

Utredningen har haft till uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra.

Utredningen konstaterar att det på nationell nivå behövs en bättre samordning, struktur och tydlighet när det gäller arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och identifierar åtta olika områden för långsiktiga mål. Stockholms läns landsting ser positivt på utredningens förslag men önskar förtydliganden kring landstingets del i arbetet och vill poängtera behoven av struktur för långsiktigt kunskapsförhöjande insatser, en genomgripande planering för hur detta rent konkret och praktiskt ska genomföras inom hälso- och sjukvården samt behoven av resurstilldelning.

SKRIVELSE
2015-10-21

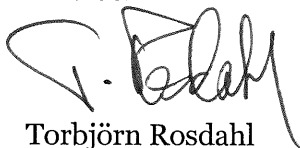
LS 2015-0942

Hälso- och sjukvården har fått ett ökat ansvar i arbetet med våld i nära relationer genom föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) som gäller sedan 1 oktober 2014. För att rent faktiskt åstadkomma skillnad i människors liv krävs att de personer som möter dessa utsatta har kunskap om våld i nära relationer. Eftersom Stockholms läns landsting sedan ett par år har ett Kunskapscentrum om våld i nära relationer har möjligheten att sprida och förvalta föreskrifter och allmänna råd varit relativt goda. Med anledning av hälso- och sjukvårdens allt tydligare ansvar i arbetet med våld i nära relationer borde del av utvecklingsmedlen riktas till landsting och regioner som därmed kan ges möjlighet att säkra hälso- och sjukvårdens tillgång till och deltagande i utveckling, utbildning och forskning på området.

Vidare behöver tydliggöras vilka aktörer som ska lämna årliga uppgifter om arbetet samt vilken typ av uppgifter som kan vara relevanta, inte minst behöver beträffande hälso- och sjukvården tas ställning till vad som dokumenteras och varför när journaler görs mer tillgängliga.

Beslutsunderlag

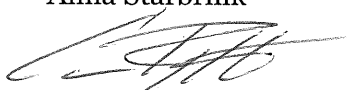
Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 1 oktober 2015
Förslag på yttrande
Sammanfattning av betänkandet Nationell strategi
mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU
2015:55)

Torbjörn Rosdahl

Anna Starbrink

Carl Rydingstam

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-10-01

LS 2015-0942

Handläggare:
Clara Wahren

Landstingsstyrelsen

Ankom Stockholms läns landsting
2015 -10- 13
Dnr. <u>LS 2015-0942</u>
Rafel II

Betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55)

Ärendebeskrivning

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig över betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55).

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 1 oktober 2015
Förslag på yttrande
Sammanfattning av betänkandet Nationell strategi
mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU
2015:55)

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att till Socialdepartementet överlämnar förslag på yttrandet över betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) enligt landstingsdirektörens förslag till yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Landstingsstyrelsens förvaltning föreslår att till Socialdepartementet överlämna det förslag på yttrande över departementspromemorian betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) som landstingsstyrelsens förvaltning tagit fram i samråd med hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Bakgrund

Socialdepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig över betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55).

Utredningen har haft till uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Strategin ska utgöra en grund för uppföljning och utvärdering av regeringens framtida insatser inom området för att nå detta mål. Som en del av uppdraget ingick att utvärdera och bedöma de insatser som regeringen har genomfört under åren 2010-2014 för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utredningen har även haft till uppdrag att analysera och bedöma behovet av en samlad struktur för kunskapsutveckling, kunskapsöverföring och kunskapsstöd för aktörer på området inom ramen för den befintliga myndighetsstrukturen. Uppdraget omfattar även arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Landstingsstyrelsens förvaltning har i samråd med hälso- och sjukvårdsförvaltningen tagit fram landstingsdirektörens förslag till yttrande.

Överväganden

Förvaltningen kan konstatera att det är ett grundligt arbete som utredarna har genomfört. I strategin redogörs för både konsekvenser av mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck liksom en genomgång av aktiviteter och insatser som genomförts inom området under de senaste åren. I strategin redovisas aktuell lagstiftning och en redogörelse för myndigheter, organisationer och ideella aktörers uppdrag och arbete beskrivs. Uppdraget har varit att belysa samtliga aspekter av det breda område som mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat förtryck och våld utgör och i detta avseende anser förvaltningen att utredarna har lyckats väl.

Huvudsyftet har varit att föreslå en nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I strategin ingår att föreslå en utvecklad målstruktur som möjliggör ett långsiktigt arbete med uppföljningsbara mål. En del i uppdraget har varit att utvärdera och bedöma, av regeringen tidigare genomförda insatser inom området. Utredningen ska även analysera och bedöma behov av en samlad struktur för kunskapsutveckling, kunskapsöverföring och kunskapsstöd för aktörer på området.

I förvaltningens förslag på yttrande fokuserar förvaltningen i huvudsak på kapitel 7 – Nationell strategi – innehåll, struktur och målområden samt kapitel 8 – Nationella strategins målområden.

I dessa delar önskas förtydliganden kring landstingets del i dessa strukturer och poängterar behov av kunskapshöjande insatser samt analys av konkreta mätvärden.

Landstingsstyrelsens förvaltning föreslår att till Socialdepartementet överlämna landstingsdirektörens förslag på yttrande.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Toivo Heinsoo
Landstingsdirektör

Anna Nergårdh
Chefläkare

Betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55)

Stockholms läns landsting har ombetts att yttra sig gällande SOU 2015:55 – Nationell strategi om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Stockholms läns landsting anser att utredning på ett gediget sätt belyser samtliga aspekter av det breda område som mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat förtryck och våld utgör.

I huvudsak avser Stockholms läns landsting att yttra sig över förslagen och motiveringen i kapitel 7 – Nationell strategi – innehåll, struktur och målområden samt kapitel 8 – Nationella strategins målområden. I kapitel 7.8 föreslås inrättandet av ett nationellt sekretariat. Utredarna konstaterar att det övergripande arbetet för att genomföra och följa upp en nationell strategi bör åligga Regeringskansliet, och förslagsvis på Socialdepartementet istället för på någon annan myndighet eller aktör. Stockholms läns landsting ställer sig bakom detta. Ett nationellt råd (kap. 7.9) med representanter från olika myndigheter och aktörer är lämpligt för att involvera och integrera olika perspektiv i arbetet med den nationella strategin. Det nationella rådets representanter bör ha mandat att driva frågan i sin egen verksamhet, rådet måste ha konkreta frågeställningar att lösa och rådets representanter måste ges tillräckligt med utrymme för detta arbete. I annat fall riskerar rådets funktion att utvecklas till ett slags forum för utbyte av erfarenheter som inte leder till några egentliga förändringar med betydelse för den nationella strategin eller för det faktiska arbetet med mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat förtryck och våld.

Vidare (kap. 7.11) föreslås inrättandet av länssamordnartjänster med placering på länsstyrelserna. Vi har förståelse för ett sådant förslag då länsstyrelserna redan sedan flera år har haft en samordnande roll och funktion i arbetet med våld i nära relationer. Där finns både kunskap och kompetens inom området och länsstyrelserna har tidigare haft ansvar att fördela utvecklingsmedel till kommuner och ideella aktörer för utveckling av olika slags insatser inom området. Länsstyrelserna har haft ansvar att

följa upp insatserna och utvecklat och erbjudit (kommunerna) utbildningsinsatser utifrån de behov som förelegat.

Enligt detta förslag anges att länsstyrelsen fortsatt ska bidra med regionalt kunskapsstöd till kommunerna. Utredarna konstaterar vidare att länsstyrelserna inte har någon naturlig roll, ansvar eller mandat i förhållande till landsting och rättsväsende. Utredarna avslutar förslaget med att fastställa att det är av särskild vikt att alla länsstyrelser ökar sin kunskap om landsting och rättsväsendets arbete och skapar en effektiv samverkan och samarbete med alla relevanta myndigheter och organisationer på området.

Stockholms läns landsting ser risker vad gäller landstingens möjligheter att vara delaktiga i det regionala kunskapsstödet som länsstyrelserna ska ansvara över. Strukturen för hur detta kunskapsstöd ska organiseras så att det inkluderar även landstingen behöver utredas och förtydligas. Hälso- och sjukvården i framförallt storstadsregionerna är stora verksamheter vars organisation, uppdrag, personaltäthet, förutsättningar och upptagningsområden skiljer sig avsevärt från kommunernas. För att inkludera landstingen i denna del av strategin krävs en genomgripande analys av och planering för hur detta rent konkret och praktiskt ska genomföras.

Det övergripande målet för den nationella strategin är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra – inkluderat våld mot barn, flickor, unga kvinnor och personer utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld. För att rent faktiskt åstadkomma skillnad i människors liv krävs att de personer som möter dessa utsatta har kunskap om våld i nära relationer, ställer frågor om våld och agerar. Utbildningsinsatser för dessa personer, exempelvis hälso- och sjukvårdspersonal, socialsekreterare, polis och personal inom rättsväsendet, är det absolut mest väsentliga för att strategin ska få de effekter som avses. Vi har idag, genom forskning och erfarenhet, kunskap om att enstaka utbildningsinsatser utan uppföljning, utvärdering eller en plan för implementering på sin höjd kan fungera som ögonöppnare. Detta beskrivs också i utredningen. För att göra skillnad och åstadkomma förbättring och förändring genom nya arbetssätt och metoder krävs genomgripande utbildningsinsatser, mandat från ledning, ett kontinuerligt metodstöd och uppföljning på flera nivåer. I utredarnas förslag saknar vi en struktur för hur detta ska vara möjligt att genomföra inom hälso- och sjukvården i befintlig verksamhetsstruktur.

Hälso- och sjukvården har fått ett ökat ansvar i arbetet med våld i nära relationer genom föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) som gäller

sedan 1 oktober 2014. Dessa föreskrifter och allmänna råd är fortfarande okända för ett stort antal vårdgivare, bland annat då införandet inte omfattades av några särskilt publika insatser eller aktiviteter som nådde hälso- och sjukvården. Eftersom Stockholms läns landsting sedan ett par år har ett Kunskapscentrum om våld i nära relationer, har möjligheten att sprida och förvalta föreskrifter och allmänna råd varit relativt goda. I möten med vårdgivare och vårdpersonal har vi också förstått att behovet av utbildningsinsatser är högt. Kunskapscentrum om våld i nära relationer har i uppdrag att erbjuda vårdpersonal inom Stockholms läns landsting utbildningar om våld i nära relationer, anpassade efter vårdens förutsättningar och behov. För att säkra utbildningarnas kvalitet i både innehåll och struktur har medarbetare vid Kunskapscentrum om våld i nära relationer deltagit vid Nationellt Centrum för Kvinnofrids (NCK) utbildningar för att bli utbildare i ämnet våld i nära relationer med fokus på hälso- och sjukvård. Utbildningen gav 15 högskolepoäng.

I en studie som kommer att publiceras och som genomförts inom Stockholms läns landsting av Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) på uppdrag av Kunskapscentrum om våld i nära relationer kan vi se ett signifikant samband mellan vårdpersonal som erhållit någon form av utbildning om våld i nära relationer och förmåga att upptäcka våld i nära relationer bland patienterna. Det finns också signifikanta samband mellan utbildning och vårdpersonalens benägenhet att göra anmälan till socialtjänsten om oro för att ett barn kan fara illa.

De kunskapshöjande insatserna behöver utvidgas och breddas så att de olika aktörerna gemensamt kan delta under utbildningen och därigenom stärka möjligheterna till samverkan och samarbete som utredningen framhåller som viktiga delar i den nationella strategin.

Vid ett flertal skrivningar i utredningen föreslås krav på uppföljning av insatser och aktiviteter på området mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat förtryck och våld. Utredningen föreslår vidare att vissa myndigheter ska inkomma med årliga lägesrapporter. Stockholms läns landsting är inte emot ett sådant förslag men anser att det behöver tydliggöras vilka myndigheter, verksamheter och aktörer som förväntas rapportera och redovisa dessa sakuppgifter och data samt vilken typ av uppgifter som kan vara aktuella för att möjliggöra uppföljningen av den nationella strategin – sett ur hälso- och sjukvårdens perspektiv. För möjlighet till uppföljning och utvärdering krävs dokumentation och inom hälso- och sjukvården arbetar vi bland annat med olika former av inrapporteringsmallar där vi kan undersöka hur och om en vårdgivare inom en viss verksamhet uppfyller de krav som finns i avtalet. Bland annat kan vi

på detta sätt se hur stor andel av blivande mödrar som får frågan om erfarenhet av våld av sin barnmorska, en fråga som ska ställas till alla blivande mödrar sedan ett par år tillbaka. Detta är ett slags mått som vi kan följa upp men det säger ingenting om vad kvinnorna svarar eller vad som görs i det fall hon svarar ja. Många av de utvärderingsmått vi har tillgång till är trubbiga och säger inget om kvalitén på det arbete som genomförs. En annan möjlighet att följa upp frågan om våld, insatser och utfall är genom dokumentation i journalmall där datauttag på aggregerad nivå är möjlig. Det finns dock problem förenat med detta då själva frågan om att dokumentera våld ur ett etiskt perspektiv ännu inte är färdigutredd. I takt med att journaler görs mer tillgängliga behöver vi också ta ställning till vad som dokumenteras och varför.

Sammantaget menar vi att det finns behov av att analysera konkreta mätvärden. Även om ambitionen med föreliggande utredning inte har varit att hitta en lösning för just detta så tror vi att de svårigheter som är förenade med detta behöver belysas.

Stockholms läns landsting stödjer utredningens förslag om behov av verksamhetsnära forskning och utvärdering (sid. 293) men vill i detta sammanhang understryka att detta kräver resurser. Socialstyrelsen har det fortsatta uppdraget att fördela utvecklingsmedel för att stimulera utvecklingen av arbetet med våld i nära relationer. Dessa utvecklingsmedel kan sökas av kommuner och ideella aktörer men inte av landsting och regioner. Med anledning av att hälso- och sjukvården har fått ett större och tydligare ansvar i arbetet med våld i nära relationer genom Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd och behovet av insatser inom området är stort så borde del av utvecklingsmedlen riktas till landsting och regioner som därmed kan ges möjlighet till utveckling, utbildning och forskning.